

Študentská vedecká aktivita

Prehľad súvislostí v problematike príjmového rozdelenia a chudoby

Bc. Silvia Hricová

Sekcia: Verejná ekonomika a regionálny rozvoj

Konzultant: Ing. Štefan Kováč, PhD.

Banská Bystrica

2017

Abstrakt

Chudoba ako sociálny jav sprevádza jedincov v celých dejinách ľudstva a predstavuje mnohovýrobový problém, na odstránenie a eliminovanie ktorého je potrebné prijímať rôzne systémové opatrenia. Problém chudoby sa týka nielen rozvojových, ale aj relatívne bohatých krajín a v neposlednom rade sa dotýka aj nemalej skupiny pracujúcich. Napriek snahám stále existujú významné rozdiely z hľadiska stupňov ekonomickej vyspelosti či rozvinutosti medzi jednotlivými regiónmi krajín. V práci sa pokúsime poukázať na problematiku regionálnych disparít v Slovenskej republike, s dôrazom na nerovnosť príjmového rozdelenia, vysoké rozdiely v miere ekonomickej aktivity medzi regiónmi a s tým spojenú problematiku vysokej miery nezamestnanosti v menej rozvinutých regiónoch. S pomocou priblíženia teoretických poznatkov sa zameriame na dopad chudoby nielen pre jednotlivca, ale pre jednotlivé skupiny a poukážeme na stav sociálno – ekonomickej nerovnosti v slovenskej spoločnosti.

Kľúčové slová:

Chudoba, sociálna nerovnosť, disponibilný príjem, regionálne disparity, ekonomická aktivita, nezamestnanosť

Úvod

Medzi najzávažnejšie problémy dnešného sveta možno zaradiť chudobu, ktorá predstavuje trvalý nedostatok prostriedkov potrebných na zabezpečenie životných potrieb a trápí značne veľkú časť populácie. Absolútna chudoba (každodenný boj o prežitie v rozvojových krajinách) a relatívna chudoba v ostatných krajinách sveta je mnohovýrovňový problém prepojený s mnohými, zväčša negatívnymi, javmi spoločenského života. Určiť mieru chudoby v rôzne veľkých územných jednotkách je, aj v prípade Slovenska vyznačujúceho sa významnými regionálnymi disparitami, zvlášť dôležité z praktického aj poznávacieho hľadiska.

Možnosti odstránenia chudoby vo vyspelých krajinách sa prejavujú implementáciou rôznych systémových aj nesystémových opatrení, avšak medzi odporúčané a najvšeobecnejšie opatrenie patrí zabezpečenie základného príjmu človeka. Táto práca je zameraná práve na problematiku príjmového zabezpečenia, s dôrazom na porovnávanie úrovne disponibilných príjmov domácností, miery ekonomickej aktivity a miery nezamestnanosti v rámci regiónov Slovenskej republiky.

Formulácia cieľa a metódy skúmania

Cieľom práce je priblížiť pohľad na chudobu v kontexte súčasnej doby ako na závažný problém týkajúci sa celej spoločnosti.

V práci kladieme dôraz na skúmanie regionálnych disparít v príjmovej situácii slovenských domácností. Popisujeme jednotlivé faktory vplývajúce na výšku príjmov a určíme mieru rizika chudoby podľa regiónov Slovenska. Poukážeme na priestorovú autokoreláciu vybraných ukazovateľov (miera ekonomickej aktivity obyvateľstva, miera evidovanej nezamestnanosti), pričom vychádzame zo štatistických ukazovateľov z roku 2015.

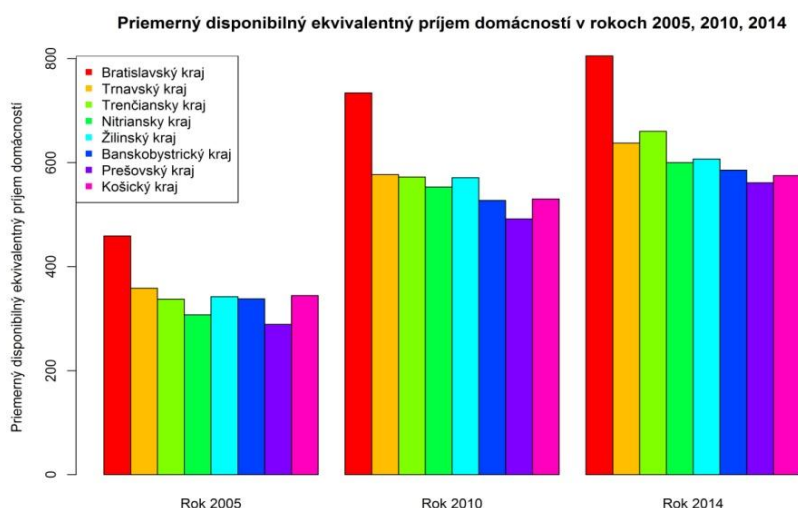
Pri zostavovaní práce sme využili viacero metód. V prípravnej fáze to bolo najmä štúdium odbornej literatúry týkajúcej problematiky regionálnych disparít, chudoby a príjmového rozdelenia. V nasledujúcej fáze sme kombinovali metódu komparácie dostupných údajov a informácií a mapovali sme situáciu z rôznych pohľadov. Údaje týkajúce sa jednotlivých regiónov Slovenskej republiky sme získali z online databázy Štatistického úradu Slovenskej republiky s názvom DATACUBE, kde sú údaje prezentované vo forme multidimenzionálnych tabuliek v mesačných, štvrtročných alebo ročných časových radoch a umožňujú vytváranie vlastných výberov. Výstupy sme exportovali do dátového formátu XLS, z ktorého sme následne vytvorili potrebné grafy a ostatné prvky potrebné pre vizuálnu prezentáciu zistení. Pomocou výpočtu Moranovho koeficientu priestorovej autokorelácie a analýzy LISA sme zaznamenali pozitívne a negatívne autokorelácie miery evidovanej nezamestnanosti a miery ekonomickej aktivity obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky. Mapy Slovenskej republiky sme vytvorili prostredníctvom štatistického programovacieho jazyka R.

1 Regionálne disparity v príjmovej situácii slovenských domácností

V úvode práce sa budeme venovať stručnému porovnaniu životnej úrovne domácností v jednotlivých krajoch Slovenska, pričom ako ukazovateľ budeme používať úroveň priemerného disponibilného ekvivalentného príjmu domácností.

Ekvivalentný disponibilný príjem predstavuje disponibilný príjem domácnosti vydelený ekvivalentnou veľkosťou domácnosti. Tento príjem je potom priradený každému členovi domácnosti. Na výpočet ekvivalentnej veľkosti domácnosti sa používa ekvivalentná škála, ktorej princíp je založený na udeľovaní koeficientov: 1 pre prvého dospelého člena domácnosti; 0,5 pre druhého a každého dospelého člena domácnosti a pre štrnásťročných a starších a 0,3 pre každé dieťa mladšie ako 14 rokov.

Ekonomicky najvyspelejším krajom Slovenskej republiky je Bratislavský kraj, v ktorom je úroveň disponibilného ekvivalentného príjmu dlhodobo najvyššia, má najvyššiu produktivitu práce a najnižšiu mieru nezamestnanosti, avšak jeho geografická poloha je pre ostatné kraje nevýhodná, čo pochopiteľne bráni napredovaniu regionálneho rozvoja. Regionálne rozdiely by sa mohli zmazávať zvýšením úrovne prepojenia hlavného mesta s ostatnými regiónmi Slovenska, pretože nedostatočná infraštruktúra brzdí prívlev investícií do ostatných regiónov Slovenska. Nedostatok investícií bráni tvorbe nových pracovných miest, čo pochopiteľne výrazne vplýva aj na životnú úroveň obyvateľstva. Na obrázku 1 vidíme porovnanie úrovne disponibilného ekvivalentného príjmu v rokoch 2005, 2010 a 2014.

Obrázok 1 Vývoj priemerného ekvivalentného príjmu domácnosti (2005, 2010, 2014)

[Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov ŠÚ SR]

Výška priemerných disponibilných ekvivalentných príjmov na Slovensku sa v rokoch 2005 – 2014 postupne zvyšovala. V posledných rokoch sa regionálne rozdiely v príjmoch domácností znižujú. Na grafe 1 zreteľne vidíme, že Bratislava a jej okolie má iné postavenie ako zvyšné regióny (vyššia úroveň priemerného ekvivalentného disponibilného príjmu je len jeden z faktorov, ktoré zapríčiňujú túto dominanciu v rámci krajov). Z blízkej polohy k Bratislavskému kraju ťaží najmä Trnavský kraj, ktorý je zásobárňou pracovnej sily pre Bratislavský kraj. Pomerne vyspelý je aj Trenčiansky kraj, ktorý čerpá výhody zo svojej polohy v blízkosti Českej republiky a miest Žilina a Trnava. Pri výpočtoch je však potrebné brať do úvahy aj to, že mnohí ľudia z východného Slovenska pracujú v Bratislave, avšak svoj trvalý pobyt majú stále na východe Slovenska, čím zvyšujú vytvorenú hodnotu v Bratislave a nezvyšujú ju vo svojom rodnom kraji. Hlavnou príčinou migrácie občanov z východného Slovenska na západ je nedostatok pracovných či iných príležitostí vo východoslovenských regiónoch. Tento fakt je zapríčinený nižším stupňom ekonomického rozvoja týchto regiónov, ktorý závisí predovšetkým od atraktivity z pohľadu investorov. Problémom je aj nízky ekonomický rozvoj susediacich regiónov na Ukrajine, v Poľsku a v Maďarsku. Ako príklad uvádzame mestá Košice, Prešov a Poprad, ktoré považujeme za centrá východného Slovenska. Napríklad v roku 2016 migráciou ubudlo 389 obyvateľov Košíc. Z Prešova sa vysťahovalo 1529 osôb a prisťahovalo sa 1043 osôb. Celkový úbytok obyvateľov mesta Poprad v roku 2016 je 363 osôb.

Prešovský kraj dlhodobo zaostáva za ostatnými kraji. Je charakteristický slabou rozvinutosťou infraštruktúry, ktorá negatívne vplýva na rozvoj priemyslu, služieb a cestovného ruchu. V rámci východného Slovenska má lepšiu pozíciu Košický kraj, ktorý ťaží zo svojho centra – mesta Košice („metropola východu“), ktoré však zatiaľ nedisponuje takou ekonomickou silou, aby dokázalo podporiť rýchlejší rozvoj celého regiónu. So zvýšeným rizikom chudoby sú spájané aj marginalizované rómske komunity (Atlas rómskych komunít, 2013). Miera výskytu týchto komunít je na východe krajiny vyššia ako v ostatných častiach Slovenska.

Chudobu Rómov v regiónoch Slovenska je ťažké kvantifikovať v dôsledku nepresných štatistických údajov prihlásených Rómov pri poslednom sčítaní (2011), pri ktorom sa k rómskej národnosti prihlásilo len vyše 105 000 opýtaných, čo predstavuje približne 2,5% z celkového počtu opýtaných. Presnejšie údaje udáva Atlas rómskych komunít, kde napr. pri okresoch Revúca, Gelnica, Kežmarok a Rimavská Sobota je podiel rómskeho obyvateľstva vyšší ako 20% (Atlas rómskych komunít, 2013).

1.1. Analýza vzťahu medzi príjmom domácností a vybranými premennými

Na výšku príjmov v domácnosti vplýva viacero faktorov (Želinský, 2014):

- Pohlavie osoby na čele domácnosti
- Roky praxe osoby na čele domácnosti
- Vzdelanie osoby na čele domácnosti
- Ekonomická aktivita osoby na čele domácnosti
- Región
- Stupeň urbanizácie

Pohlavie osoby na čele domácnosti

Ak osoba žije v domácnosti, na čele ktorej je žena, jej ekvivalentný disponibilný príjem je nižší v porovnaní s domácnosťou, na čele ktorej by bol muž → prejav príjmovej diskriminácie medzi mužmi a ženami.

Roky praxe osoby na čele domácnosti

Rast ekvivalentného disponibilného príjmu osoby sa pri raste počtu rokov praxe osoby na čele domácnosti zrýchľuje. Nejedná sa o výraznú zmenu, pretože ak rozdiel v počte rokov praxe osôb na čele domácnosti je napríklad 20, rozdiel v príjmoch týchto domácností sa pohybuje na úrovni 10%.

Vzdelanie osoby na čele domácnosti

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie osoby na čele domácnosti má výrazný vplyv na ekvivalentný disponibilný príjem. Príjmy osôb žijúcich v domácnostiach, na čele ktorých je vysokoškolsky vzdelaná osoba, sú v priemere o 20% vyššie, ako keď je na čele domácnosti osoba stredoškolsky vzdelaná.

Ekonomická aktivita osoby na čele domácnosti

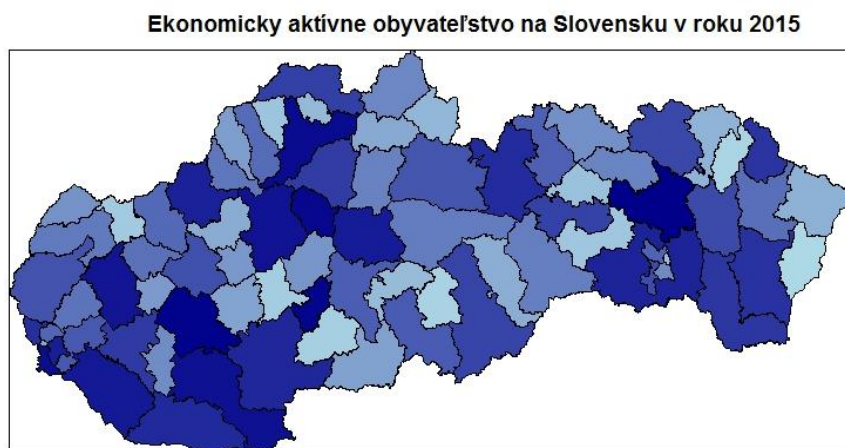
Štatistický úrad Slovenskej republiky definuje ekonomicky aktívne obyvateľstvo nasledovne:

„Ekonomicky aktívne obyvateľstvo sú osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich v civilnom sektore, nezamestnaných alebo príslušníkov ozbrojených zložiek.“

Podľa výsledkov doterajších štúdií platí, že príjem osôb žijúcich v domácnostiach, na ktorých čele je nezamestnaná osoba alebo dôchodca je výrazne nižší v porovnaní

s domácnosťami, na ktorých čele je zamestnaná osoba (Želinský, 2014). Je potrebné zohľadňovať aj skutočnosť, že respondenti pri výskume označili osobu na čele domácnosti ako nezamestnanú, pričom v domácnosti sa nachádzali aj osoby s príjmom (pracovný alebo podnikateľský príjem, starobný dôchodok). Logicky platí, že ekvivalentný disponibilný príjem osoby žijúcej v domácnosti, na čele ktorej je dôchodca, je nižší ako v domácnosti, na čele ktorej je zamestnaná osoba.

V súvislosti s týmito javmi sme vytvorili grafické zobrazenie Slovenskej republiky, v ktorom zreteľne vidíme jednotlivé okresy na Slovensku s najvyšším podielom ekonomicky aktívnych osôb vo vzťahu k celkovému počtu obyvateľov jednotlivých okresov, pričom najvyšší počet ekonomicky aktívnych osôb sa nachádza v okrese Žilina (76 097 osôb), Nové Zámky (71 433 osôb) a Bratislava V (71 849 osôb).

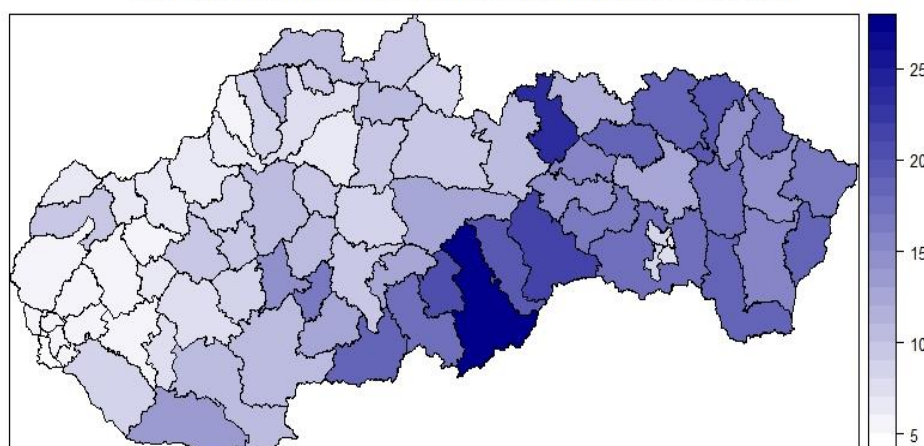

Obrázok 2 Podiel ekonomicky aktívnych osôb vo vzťahu k celkovému počtu obyvateľov okresov (2015)

[Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov ŠÚ SR]

Na nasledujúcej mape vidíme graficky zobrazenú komparáciu miery evidovanej nezamestnanosti v okresoch Slovenska, pretože miera nezamestnanosti taktiež výrazne vplýva na výšku životnej úrovne obyvateľov a všetkých faktorov s ňou súvisiacich.

Miera evidovanej nezamestnanosti na Slovensku v roku 2015

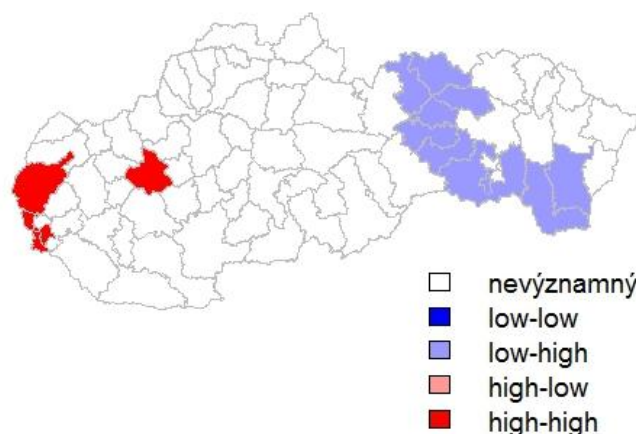

Obrázok 3 Miera evidovanej nezamestnanosti na Slovensku (2015)

[Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov ŠÚ SR]

Prostredníctvom nasledujúcich grafických znázornení poukážeme prostredníctvom metódy priestorovej autokorelácie na priestorovú diferenciáciu vybraných javov (ekonomicky aktívne obyvateľstvo, miera evidovanej nezamestnanosti).

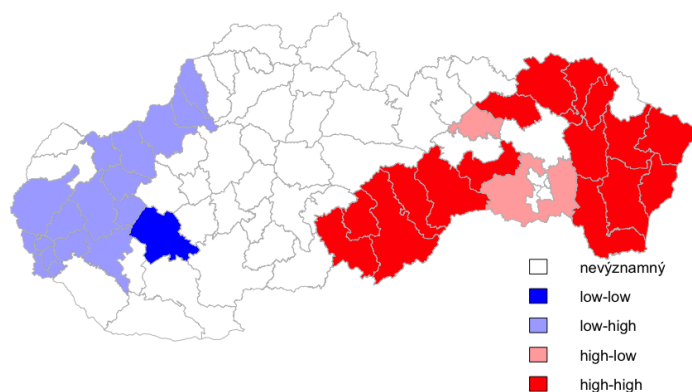
Z hľadiska miery ekonomickej aktivity obyvateľov dosiahol Moranov koeficient priestorovej autokorelácie hodnotu 0,31, čo znamená, že ide o mierne pozitívnu priestorovú autokoreláciu. Možno nájsť viacero dôvodov, prečo niektoré regióny disponujú nízkou mierou ekonomickej aktivity obyvateľstva, a preto nepredstavujú príťažlivé oblasti pre potenciálnych investorov. Jedným zo zásadných dôvodov je to, že v období industrializácie práve tieto regióny (predovšetkým severovýchod a východ) nedisponovali žiadnym priemyslom, ktorý bol až na oblasti Juhoslovenskej kotliny a severovýchodného Slovenska rozmiestnený pomerne rovnomerne (Korec, 2002). Proces industrializácie spôsobil lokalizáciu dominantnej ekonomickej aktivity a zvýšenie zamestnanosti na lokálnej úrovni, ako následok centrálného riadenia ekonomiky a sociálnej infraštruktúry. Okresy Bratislava, Dunajská Streda, Komárno, Nové Zámky, Nitra a Galanta, sa vyznačujú najvyšším zastúpením ekonomicky aktívneho obyvateľstva, čo v konečnom dôsledku znamená zvýšený rozvojový potenciál z hľadiska pracovnej sily.

Obrázok 4 Analýza LISA – Priestorová autokorelácia ekonomicky aktívneho obyvateľstva (2015)

[Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov ŠÚ SR]

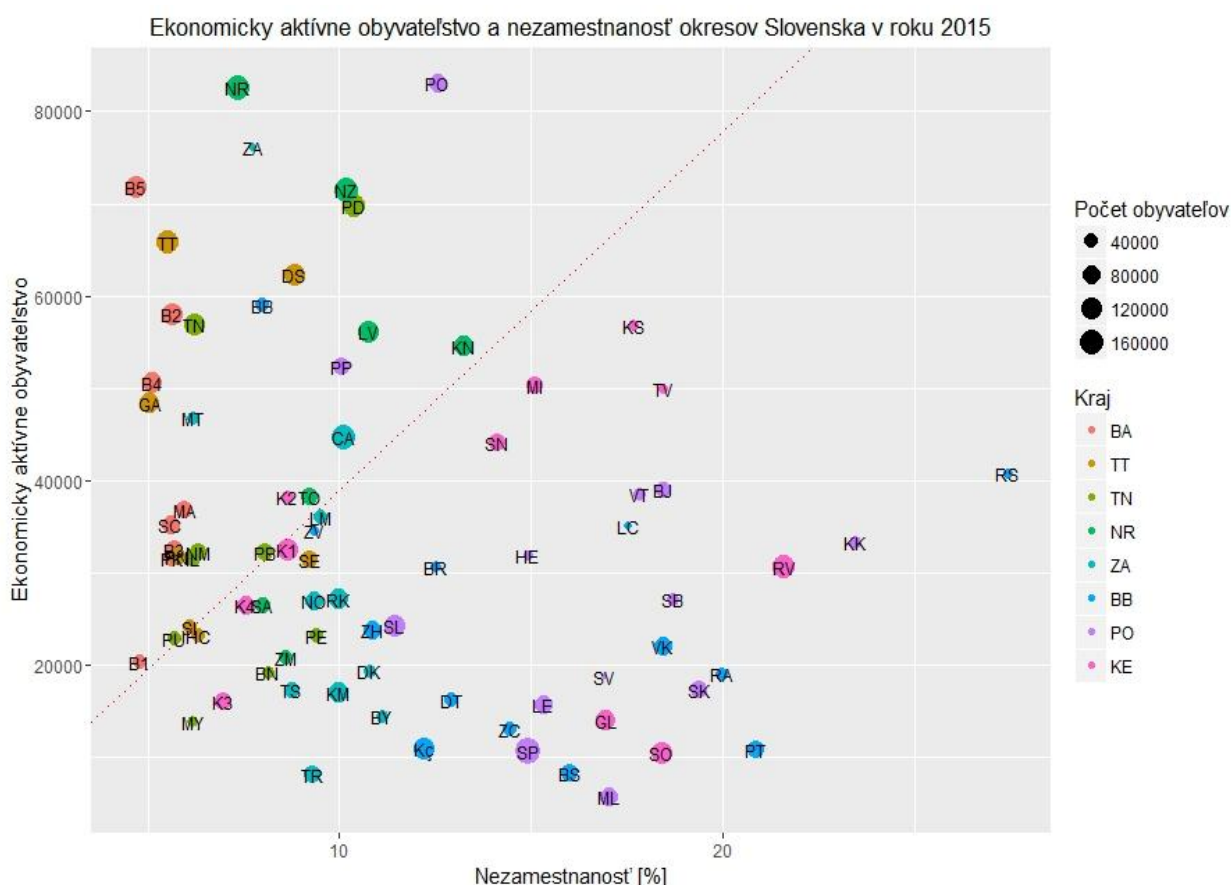
Pri analýze nezamestnanosti metódou priestorovej autokorelácie je viditeľný väčší počet lokalít s vysokými hodnotami a podobnými susedmi. Moranov koeficient priestorovej autokorelácie nadobúda hodnotu 0,65, čo predstavuje relatívne silnú pozitívnu priestorovú autokoreláciu. Na základe výsledkov možno konštatovať, že podobne ako pri koncentrácii ekonomicky aktívneho obyvateľstva sa prejavuje makropolohová atraktivita územia Slovenskej republiky. Západná až severozápadná časť územia tiahnuca sa od Bratislavy cez Považie po Žilinu predstavuje najväčšie zoskupenie obcí s nízkou mierou nezamestnanosti, avšak pozorujeme negatívnu priestorovú autokoreláciu medzi niektorými okresmi, kedy lokality s nízkymi hodnotami susedia s lokalitami s vysokými hodnotami. Pozitívnu priestorovú autokoreláciu vidíme medzi regiónmi s najvyššou mierou evidovanej nezamestnanosti (územie juhovýchodného smeru).

Obrázok 5 Analýza LISA – Priestorová autokorelácia miery evidovanej nezamestnanosti v okresoch Slovenska (2015)

[Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov ŠÚ SR]

V nasledujúcom grafe porovnávame všetkých 79 okresov Slovenska. Na osi x sa nachádzajú hodnoty miery evidovanej nezamestnanosti a na osi y je zobrazený počet ekonomicky aktívnych obyvateľov v okrese. Pre každý okres sme vypočítali podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva a miery nezamestnanosti. Je zrejmé, že čím vyšší je tento pomer, tým je okres rozvinutejší (má vyšší počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva a menšiu mieru nezamestnanosti). Červená čiarkovaná priamka predstavuje hranicu, ktorá oddeľuje rozvinutejšie a menej rozvinuté okresy na základe tohto pomerového ukazovateľa. Konkrétne okresy nachádzajúce sa nad touto priamkou (vľavo) majú tento pomer nadpriemerný a okresy nachádzajúce sa pod touto priamkou (vpravo) majú tento pomer podpriemerný. Najrozvinutejšie okresy v tomto kontexte sú tie, ktoré sa nachádzajú vľavo hore (napríklad Bratislava V, Žilina, Trnava), najmenej rozvinuté vpravo dole (Rimavská Sobota, Kežmarok, Rožňava).

Graf 1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo a nezamestnanosť v okresoch Slovenska v roku 2015

[Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov ŠÚ SR]

Okrem spomenutých faktorov na úroveň príjmov domácností vplýva aj región a stupeň urbanizácie. Najdôležitejšie je poznamenať, že úroveň príjmov domácností Bratislavského kraja je o 2-5% vyššia ako úroveň príjmov domácností stredného Slovenska. Najnižšia úroveň príjmov je na východnom Slovensku. Z hľadiska stupňa urbanizácie, prieskumy ukázali, že príjmy osôb z domácností z území s priemerne hustým osídlením sú v priemere o 3,5% vyššie ako u domácností z regiónov riedko osídlených.

1.2. Miera rizika chudoby v regiónoch Slovenska

Na základe dostupných štatistických údajov sme za účelom práce vytvorili grafické zobrazenie miery rizika chudoby v jednotlivých krajoch Slovenska.

Graf 2 Miera rizika chudoby na Slovensku (2015)
[Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov ŠÚ SR]

Z priestorového pohľadu, chudobou a materiálnym nedostatkom je najviac ohrozeným regiónom je Prešovský kraj. Kým v prípade Bratislavského, Trnavského a Trenčianskeho kraja došlo k vylepšeniu relatívnej pozície z pohľadu chudoby a deprivácie¹, v Banskobystrickom, Nitrianskom a Prešovskom kraji došlo k zhoršeniu pozície. Na základe údajov z EU SILC bolo na Slovensku v roku 2015 ohrozených rizikom chudoby 12,3% obyvateľov, čo predstavuje približne 666 000 osôb. Najvyššia miera rizika chudoby bola v Prešovskom a Nitrianskom kraji a najnižšia v Bratislavskom a Banskobystrickom kraji.

¹ Deprivácia - stav, ktorý vzniká, keď človek nemôže uspokojovať svoje potreby. Existuje index relatívnej deprivácie, ktorý je zostavený z položiek, ktoré predstavujú určitý nedostatok.

Záver

Ekonomická situácia ovplyvňuje populáciu a jej vývoj v súvislosti so vzájomným pôsobením mnohých faktorov. Hospodársky rast a prosperita môže vytvárať vhodné podmienky pre rozvoj populácie, zatiaľ čo stagnácia ekonomiky alebo ekonomická kríza pôsobia negatívne na celkový stav krajiny a teda aj na vývoj populácie. Zmeny vo veľkosti a štruktúre obyvateľstva majú taktiež dopad aj na ekonomiku. Zvyšovanie počtu obyvateľstva môže mať pozitívny vplyv na ekonomický rast (zvyšovanie počtu pracovných síl), avšak pri nedostatku pracovných príležitostí môže viesť aj k zvyšovaniu nezamestnanosti a k oslabeniu hospodárstva krajiny.

Cieľom práce bolo priblížiť pohľad na chudobu v kontexte súčasnej doby ako na závažný problém týkajúci sa celej spoločnosti.

Stanovený cieľ sa nám podarilo naplniť aj s využitím poznatkov ekonomickej demografie.

Spomedzi členských štátov OECD patrí k Slovensko, aj napriek pretrvávajúcemu rastu HDP, k najmenej šťastným krajinám. Podľa štúdie OECD v Paríži (Better Life Index, 2011) na tom boli horšie len krajiny Estónsko, Rusko a Turecko. Tento fakt zapríčiňujú najmä regionálne disparity, ktorým sme sa v práci venovali. Vysoká nezamestnanosť je ďalším veľkým problémom.

Hlavné problémy a výzvy v Slovenskej republike:

- Klesajúca pôrodnosť.
 - Negatívne možné dôsledky: v budúcnosti málo pracovnej sily, málo sociálnych pracovníkov a lekárov
- Vysoká hodnota dlhodobej nezamestnanosti, nedostatok pracovných miest
- Nespokojnosť obyvateľov narúša sociálnu stabilitu
- Úroveň HDP rastie, ale životná úroveň nie
- Práca sociálnych pracovníkov je podhodnotená, nie je atraktívna

Otázky chudoby začínajú v slovenskej spoločnosti čoraz viac rezonovať. Počet vedeckých štúdií o tejto téme stále stúpa, avšak nemožno povedať, že by sa situácia na Slovensku zlepšovala. Tento sociálno – ekonomický fenomén je možné efektívne riešiť, avšak je

podstatné nájsť v sebe zodpovednosť za životy ľudí, ktorí chudobou trpia, ale nie len pri tvorbe zákonov a v politickom kontexte. O tomto probléme treba hovoriť, poznávať jeho reálnu podobu a dívať sa naň nielen cez číselné vyjadrenia, ale aj hlbokým empirickým pozorovaním.

Zoznam použitej literatúry

1. ACEMOGLU, Daron a James A. ROBINSON. Proč státy selhávají: kořeny moci, prosperity a chudoby. Praha: Argo, 2015. Zip (Argo: Dokořán). ISBN 978-80-257-1305-1.
2. AHLUWALIA, M. S. (1976). Inequality, Poverty and Development. *Journal of Development Economics*
3. *ATLAS rómskych komunit na Slovensku 2013*. Regionálne centrum Rozvojového programu OSN Pre Európu a Spoločenstvo nezávislých štátov. Bratislava, 2014. ISBN 978-80-89263-18-9.
4. BEBLAVÝ, Miroslav. *Sociálna politika* [online]. 2012 [cit. 2016-11-25]. Dostupné z: http://www.socialnapolitika.eu/files/8613/5393/1103/mbeblavy_socialna_politika.pdf
5. BUČEK, Milan, Štefan REHÁK a Jozef TVRDON. *Regionálna ekonómia a politika*. Bratislava: Iura Edition, c2010. Ekonómia (Iura Edition), 367. ISBN 978-80-8078-362-4.
6. GEFFERT, Richard. *Sociálna politika*. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Košice, 2009. ISBN 978-80-7097-740-8.
7. GORDON, David. *Indicators of Poverty & Hunger* [online]. , 13 [cit. 2016-11-24]. Dostupné z: http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ydiDavidGordon_poverty.pdf
8. HALUŠKOVÁ, Eva a Jozef BOŽIK. *Chudoba, spoločenské súvislosti a sociálne politiky na jej odstránenie*. Vydanie I. Bratislava: Milan Štefanko - Vydavateľstvo Iris, 2015. ISBN 978-80-8153-040-1.
9. KOREC, Pavol a Eva POLONYOVÁ. *ZAOSTÁVAJÚCE REGIÓNY SLOVENSKA – POKUS O IDENTIFIKÁCIU A POUKÁZANIE NA PRÍČINY* [online]. [cit. 2016-11-25]. Dostupné z: http://www.actageographica.sk/stiahnutie/55_2_03_Korec_Polonyova.pdf
10. LISÝ, Ján a Judita TÁNCOŠOVÁ. *Ekonómia v novej ekonomike*. Bratislava: Iura Edition, 2005. Ekonómia (Iura Edition). ISBN 80-8078-063-3.
11. MAIER, Gunther a Franz TÖDTLING. *Regionálna a urbanistická ekonomika: teória lokalizácie a priestorová štruktúra*. Preložil Milan BUČEK. Bratislava: Elita, 1997. ISBN 80-8044-044-1.
12. *Meranie chudoby v regiónoch (okresoch SR)* [online]. MICHÁLEK, Anton. Bratislava: Geografický ústav SAV, 2004 [cit. 2016-11-28]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/02161025Michalek.pdf>

13. MICHÁLEK, A. Chudoba, jej koncepty a geografické dimenzie. [online]. *Geografický časopis*, 52(3):231-242.
14. PAUHOFOVÁ, I.-HUDEC, O.-ŽELINSKÝ, T. Sociálny kapitál, ľudský kapitál a chudoba v regiónoch Slovenska. Košice: Ekonomická fakulta, TU Košice, 2010. 105 s. ISBN 978-80-553-0573-8
15. PAUHOFOVÁ, Iveta a Tomáš ŽELINSKÝ (eds.). *Nerovnosť a chudoba v Európskej únii a na Slovensku: Zborník statí*. Ekonomická fakulta, Technická univerzita v Košiciach, 2012. ISBN 978-80-553-1225-5.
16. ROSIČ, Martin a Ján KAŇUK. *Vplyv vybraných socio-ekonomických faktorov na mieru nezamestnanosti na úrovni malých území* [online]. , 21 [cit. 2016-11-25]. Dostupné z: https://www.sav.sk/journals/uploads/03121136GC-09-4_Rosic_Kanuk.pdf
17. SLAVÍK, Vladimír, Róbert GRÁC a Michal KLOBUČNÍK. *Priestorová autokorelácia – metóda vymedzovania a klasifikácie regiónov v kontexte sociálno-ekonomickej regionalizácie Slovenskej republiky* [online]. Katedra humánnej geografie a demogeografie UK, Bratislava, , 22 [cit. 2016-11-25]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/04261225Slavik%20OK.pdf>
18. VÝROSTOVÁ, Eva. *Regionálna ekonomika a rozvoj*. Bratislava: Iura Edition, c2010. Ekonómia (Iura Edition), 364. ISBN 978-80-8078-361-7.
19. WAISOVÁ, Šárka (ed.). *Chudoba a bohatství v súčasnom svete: sborník z konference*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-86-5.
20. ŽELINSKÝ, Tomáš. *Chudoba a deprivácia na Slovensku: Metodologické aspekty a empiria*. Košice: Equilibria, s.r.o., 2014. ISBN 978-80-8143-133-3.